

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/122/2020
Identifikačné číslo spisu: 6414211119
Dátum vydania rozhodnutia: 27.10.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Petříková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:6414211119.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu A. G., bývajúceho v G., zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Rybár, s. r. o., so sídlom v Košiciach, Kuzmányho 29, proti žalovanej POHOTOVOSTĚ, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Pribinova 25, IČO: 35 807 598, o zaplatenie 4.528,73 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 10C/150/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 10. mája 2017 sp. zn. 15Co/328/2016, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 10. mája 2017 sp. zn. 15Co/328/2016 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žiar nad Hronom (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 6. júna 2016 č. k. 10C/150/2014-142 zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal zaplatenia sumy 4.528,73 eur spolu s 8,15 % úrokom z omeškania ročne z uvedenej sumy od 12. septembra 2014 do zaplatenia titulom bezdôvodného obohatenia z dôvodu vymoženía nároku žalovanej v exekučnom konaní vedenom na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 9Er/1172/2010. Súd prvej inštancie dôvodil, že vymoženie žalovanej sumy v exekučnom konaní nemožno považovať za bezdôvodné obohatenie v zmysle § 451 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka. Zároveň poukázal na to, že oprávnenie skúmať, či exekučný titul bol vydaný orgánom s právomocou na jeho vydanie a či rozhodnutie je z hľadiska zakotvených príslušných právnych predpisov vykonateľné po stránke formálnej, ako aj materiálnej, prináleží výlučne exekučnému súdu v exekučnom konaní. O trovách konania rozhodol s poukazom na § 142 ods. 1 O. s. p., pričom však žalovanej, ktorá si náhradu trov konania neuplatnila ich nepriznal.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom z 10. mája 2017 sp. zn. 15Co/328/2016 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanej náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že žaloba bola podaná na súde prvej inštancie 22. septembra 2014, pričom žalobca sa domáhal od žalovanej vydania bezdôvodného obohatenia na tom základe, že 28. júla 2009 podpísal so žalovanou zmluvu o úvere č. XXXXXXXXXX, na základe ktorej bol žalobcovi poskytnutý úver žalovanou vo výške 800 eur, ktorý sa žalobca zaviazal splatiť v 12

mesačných splátkach po 131 eur s navýšením poplatkom úveru vo výške 772 eur, teda celkovo 1.572 eur. Odvolací súd uviedol, že žalobca však opomenul uviesť (prípadne úmyselne zamlčal), že uvedená pohľadávka bola vymožená v exekučnom konaní, na základe poverenia exekučného súdu Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 9Er/1172/2010-8 z 15. decembra 2010, a to na základe exekučného titulu, ktorým bolo vykonateľné rozhodnutie Stáleho rozhodcovského súdu zriadeného zriaďovateľom Slovenská rozhodcovská, a. s., sp. zn. SR 06559/10 z 29. júla 2010. Odvolací súd zároveň uviedol, že aj keď žalobca v odvolaní poukazoval na rozsiahlu judikatúru súdov v spotrebiteľských veciach (a odvolací súd sa nemá dôvod prečo s touto judikatúrou nestotožniť), ani jedno rozhodnutie sa netýka prípadu žalobcu, ak sa domáha vydania bezdôvodného obohatenia od žalovanej, ako oprávneného v exekučnom konaní, po skončení exekučného konania, po vymožení pohľadávky. Uvádzaná judikatúra sa preto na tento daný konkrétny prípad nevzťahuje. Odvolacím námietkam žalobcu odvolací súd nemohol vyhovieť, preto rozsudok okresného súdu potvrdil v celom rozsahu, a to aj v časti trov konania, keďže žalovanou rozsudok okresného súdu odvolaním napadnutý nebol.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj ako „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnil poukazom na § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a to od otázky prípustnosti vydania bezdôvodného obohatenia získaného na podklade nulitého aktu - rozhodcovského rozsudku vydaného na podklade neprijateľnej zmluvnej podmienky. Poukázal na judikatúru dovolacieho súdu a to na rozhodnutia sp. zn. 3 Cdo 27/2011, sp. zn. 4 MCdo 6/2012, sp. zn. 6 MCdo 9/2012, sp. zn. 6 MCdo 14/2012, sp. zn. 6 Cdo 31/2013, sp. zn. 6 Cdo 14/2012, sp. zn. 7 Cdo 85/2013, sp. zn. 2 Cdo 458/2014. Okrem iného poukázal na rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 25/2014, Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 1624/12 a taktiež na početné rozhodnutia krajských súdov.

4. Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadrila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo ako „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP) a to oprávneným subjektom (§ 427 CSP), zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je dôvodné.

6. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

7. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

8. Každé podanie (vrátane dovolania) posudzuje aj dovolací súd podľa jeho obsahu (§ 124 CSP) a v súlade s článkom 11 ods. 1 až 3 CSP. Pri takomto posudzovaní dovolania je zrejmá námietka dovolateľa, v zmysle ktorej v dovolaní poukázal na § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Uviedol, že odvolací súd sa svojím právnym posúdením odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke prípustnosti vydania bezdôvodného obohatenia získaného na podklade nulitého aktu - rozhodcovského rozsudku vydaného na podklade neprijateľnej zmluvnej podmienky. Pričom má za to, že v konaní, o aké ide v prejednávacom prípade - o vydanie bezdôvodného obohatenia, je konajúci súd oprávnený a povinný skúmať spôsobilosť exekučného titulu. Teda, že súd môže skúmať spôsobilosť exekučného titulu v ktoromkoľvek konaní. Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolanie dovolateľa vykazuje znaky námietky vyplývajúcej z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

9. So zreteľom na riadne nastolenie právnej otázky spôsobom zodpovedajúcim § 432 ods. 2 CSP a v situácii, že dovolanie žalobcu je v danom prípade procesne prípustné, keďže rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP), dovolací súd skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či je ním skutočne napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočívajúce na nesprávnom právnom posúdení veci).

10. Dovolací súd teda v zmysle uvedeného pristupuje k právnenému posúdeniu vyššie nastolených právnych otázok dovolateľa.

11. Odvolací súd uviedol, že pohľadávka bola vymožená v exekučnom konaní, na základe poverenia exekučného súdu Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 9Er/1172/2010-8 z 15. decembra 2010, a to na základe exekučného titulu, ktorým bolo vykonateľné rozhodnutie Stáleho rozhodcovského súdu. Konštatoval, že v tomto konaní ide o odlišný právny stav, keď exekúcia nielen začala, ale došlo v prospech oprávneného k vymoženiu vymáhanej pohľadávky, a exekúcia aj skončila vymožením pohľadávky a vrátením poverenia. Preto mal za to, že nastáva iný právny stav, za ktorého nie je možné akceptovať názor žalobcu, že takto vymožená pohľadávka v exekučnom konaní, ktoré právoplatne skončilo, napĺňa atribúty bezdôvodného obohatenia na strane žalovanej. Odvolací súd dodal, že žalobca mal dostatok príležitostí účinne sa brániť, jednak pred samotným exekučným konaním už v rámci rozhodcovského konania, následne prípadným návrhom na zrušenie rozhodcovského rozsudku, domáhania sa neplatnosti rozhodcovskej doložky, ako aj v rámci exekučného konania návrhom na zastavenie exekúcie aj z dôvodu jej neprípustnosti. Žalobca však od uzavretia predmetnej zmluvy o úvere, pri ochrane svojich práv bol výslovne nečinný, pasívne pristupoval aj k rozhodcovskému konaniu, ako aj pasívne vystupoval v následnom exekučnom konaní.

12. Podľa § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom.

13. Podľa § 52 ods. 2 OZ ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia, sú neplatné. Na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva.

14. Podľa § 52 ods. 3 OZ dodávateľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.

15. Podľa § 52 ods. 4 OZ spotrebiteľ je fyzická osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti.

16. Podľa § 451 ods. 1 OZ kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať.

17. Podľa § 451 ods. 2 OZ bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

18. Podľa § 3 ods. 3 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa (ďalej aj ako „ZOS“) každý spotrebiteľ má právo na ochranu pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách.

19. Podľa § 3 ods. 4 ZOS každý spotrebiteľ má právo združovať sa spolu s inými spotrebiteľmi v združeniach a prostredníctvom týchto združení v súlade so zákonom chrániť a presadzovať oprávnené záujmy spotrebiteľov, ako aj uplatňovať práva zo zodpovednosti voči osobám, ktoré spôsobili škodu na právach spotrebiteľov.

20. Podľa § 3 ods. 5 ZOS proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa môže sa spotrebiteľ proti porušiteľovi na súde domáhať ochrany svojho práva. Združenie sa môže na súde proti porušiteľovi domáhať, aby sa porušiteľ zdržal protiprávneho konania a aby odstránil protiprávny stav, a to aj vtedy, ak takéto konanie porušiteľa poškodzuje záujmy spotrebiteľov, ktoré nie sú len jednoduchým súhrnom záujmov jednotlivých spotrebiteľov poškodených porušením spotrebiteľských práv, ale ide o konanie porušiteľa uplatňované voči všetkým spotrebiteľom (ďalej aj „kolektívne záujmy spotrebiteľov“). Spotrebiteľ, ktorý na súde úspešne uplatní porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi, má právo na primerané finančné zadostučinenie od toho, kto za porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi zodpovedá.

21. Dovolací súd uvádza, že v danom prípade ide o špecifickú situáciu, ktorá vznikla na základe a v súvislosti s osobitnou právnou úpravou obsiahnutou v zákone č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch (ďalej aj ako „zákon o spotrebiteľských úveroch“), ktorý v prípade splnenia špecifických okolností, predovšetkým existencie väd uzatvorenej zmluvy o úvere, predpokladá uplatnenie zákonnej sankcie, ktorou je bezúročnosť a bezpoplatkovosť.

22. To či boli naplnené predpoklady spôsobilosti exekučného titulu vyplývajúceho zo spotrebiteľskej zmluvy sa môže každý spotrebiteľ domáhať ochrany svojho práva súdnou cestou na základe žaloby (prípadne inej obrany). V prípade, že sú zmluvné podmienky absolútne neplatné, sú skúmané ex offo, a teda sa spotrebiteľ bude môcť dovolávať ich neplatnosť tak v rozhodcovskom, ako aj v súdnom konaní. V zmysle § 3 ods. 5 veta prvá ZOS sa totiž spotrebiteľ môže proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa domáhať na súde ochrany svojho práva proti porušiteľovi. Okrem takéhoto defenzívneho použitia ochrany pred neprijateľnými podmienkami je spotrebiteľ oprávnený uplatniť si majetkový nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, alebo nárok na náhradu škody spôsobenej takýmito podmienkami. Plnenie, ktoré bolo poskytnuté na základe absolútne neplatnej zmluvnej klauzuly je totiž plnením na základe neplatného právneho úkonu.

23. Z vyššie uvedeného dovolací súd zastáva názor, že spotrebiteľ je oprávnený domáhať sa preskúmania neprijateľných zmluvných podmienok, resp. spôsobilosti exekučného titulu v ktoromkoľvek konaní. Pričom mu musí byť poskytnutá súdna ochrana v podobe preskúmania týchto podmienok. Vzhľadom na to, že neexistuje právna úprava, ktorá by obmedzovala resp. ohraničovala, kedy sa žalobca môže domáhať preskúmania exekučného titulu, súd je povinný k tomuto preskúmaniu pristúpiť ex offo, a to aj v prípade, že sa žalobca domáha vydania bezdôvodného obohatenia, bez ohľadu na to, v ktorom štádiu konania sa tejto ochrany domáha.

24. Vzhľadom na uvedené právne posúdenie dovolateľom nastolenej otázky, ktorý učinil odvolací súd v súvislosti s preskúmaním exekučného titulu založeného z poskytnutia spotrebiteľského úveru, nezodpovedá všetkým metódam interpretácie všeobecnej právnej úpravy ochrany spotrebiteľa.

25. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolateľ opodstatnene namietal, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

26. So zreteľom na to dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 CSP v spojení s § 450 CSP).

27. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.